

2020/2012(INL)

16.7.2020

ARVAMUS

Esitaja: transpordi- ja turismikomisjon

Saaja: õiguskomisjon

soovitustega komisjonile tehisintellekti, robotika ja seonduva tehnoloogia eetiliste aspektide raamistiku kohta
(2020/2012(INL))

Arvamuse koostaja: Valter Flego

(*) Kaasatud komisjon – kodukorra artikkel 57

(Algatus – kodukorra artikkel 47)

PA_INL

ETTEPANEKUD

Transpordi- ja turismikomisjon palub vastutaval õiguskomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

A. arvestades, et tehisintellekt on transpordisektori jaoks strateegilise tähtsusega tehnoloogia vorm ning peaks tooma kasu kodanikele ja ühiskonnale, parandades elukvaliteeti, tõstes kõigi transpordiliikide ohutustaset ning luues uusi töövõimalusi ja kestlikumaid ärimudeleid; arvestades, et tehisintellekt võib ühiskonda märkimisväärselt muuta, eelkõige juhul, kui see tehakse laialdaselt kättesaadavaks ja ligipääsetavaks;

B. arvestades, et transpordisektoris saab tehisintellekti täit potentsiaali ära kasutada ainult siis, kui kasutajad on teadlikud sellise tehnoloogia pakutavatest võimalikest eelistest ja probleemidest; arvestades, et seda küsimust tuleb käsitleda hariduses ja koolituses, pidades sealhulgas silmas e-kaasatuse edendamist, ning liidu tasandil tuleb korraldada teabekampaaniaid, mis kajastaksid täpselt tehisintellekti arendamise kõiki aspekte;

C. arvestades, et Euroopa lähenemisviis tehisintellektile, robotikale ja seonduvale tehnoloogiale peab olema kooskõlas eetiliste põhimõtetega, et tagada tehisintellekti, robotika ja seonduva tehnoloogia inimkesksus, suurendada inimeste heaolu, ohutust ning ühiskonna ja keskkonna heaolu, tegeleda asjakohaste eetiliste dilemmaadega, austada täielikult liidu põhiõigusi, väärtusi ja põhimõtteid ning olla täielikult kooskõlas eraelu puutumatus ja andmekaitset käsitlevate liidu õigusaktidega; arvestades, et sellise lähenemisviisi raames tuleb käsitleda ka algoritmilistes süsteemides kasutatavate andmekogumite kvaliteedi, algoritmide endi ning andmete ja agregeerimisstandarditega seotud küsimusi;

D. arvestades, et usaldusväärne tehisintellekt peab põhinema neljal eetilisel põhimõttel: inimeste sõltumatus austamine, kahju tegemisest hoidumine, õiglus ja selgitatavus; arvestades, et nimetatud eetiliste põhimõtete järgimiseks on vaja võtta vastu erinormid liidu transpordisektori jaoks;

E. arvestades, et kõigist liidus toimuvatest liiklusõnnetustest on ligi 95 % ikka veel seotud inimliku eksimusega; arvestades, et liidu eesmärk oli vähendada 2020. aastaks liiklussurmade arvu liidus 50 % võrra võrreldes 2010. aastaga, kuid olukorra vähest paranemist silmas pidades tegi liit uusi jõupingutusi liiklusohutuse poliitikaraamistikus aastateks 2021–2030, kavandades edasised sammud liiklussurmade nulltaseme suunas; arvestades, et sellega seoses on tehisintellektil, automatiseerimisel ja muudel uutel tehnoloogiatel liiklusohutuse suurendamise seisukohast suur potentsiaal ja eluline tähtsus, kuna need vähendavad inimliku eksimuse võimalusi;

F. arvestades, et tehisintellekt, automatiseerimine ja muud uued tehnoloogiad võivad aidata ka vähendada liiklusummikuid ning kasvuhoonegaaside ja õhusaasteainete heitkoguseid;

G. arvestades, et eetiliselt vastutustundliku, inimkeskse ja tehnoloogiliselt vastupidava

tehisintellekti, robotika ja seonduva tehnoloogia tootmine transpordisektoris annab liidu ettevõtjatele, sealhulgas VKEdele, ärivõimaluse tõusta selles valdkonnas maailmas esirinda;

H. arvestades, et sellised uued ärivõimalused võivad aidata kaasa liidu tööstuse taastumisele pärast praegust tervise- ja majanduskriisi ning tehisintellekti tehnoloogia suuremale kasutamisele transpordisektoris; arvestades, et sellised võimalused loovad uusi töökohti, kuna tehisintellekti ja seonduva tehnoloogia kasutuselevõtt võib suurendada ettevõtete tootlikkust ja aidata edendada tõhusust; arvestades, et selle valdkonna innovatsiooniprogrammid võivad anda piirkondlikele klastritele võimaluse jõudsalt areneda;

I. arvestades, et Euroopa lähenemisviis tehisintellekti, robotika ja seonduva tehnoloogia arendamisele transpordis võib suurendada liidu majanduse ülemaailmset konkurentsivõimet ja strateegilist autonoomiat;

J. arvestades, et sellistes sektorites nagu ühistransport võib intelligentsete transpordisüsteemide tehisintellektisüsteeme kasutada järjekordade vähendamiseks, marsruudi optimeerimiseks, puuetega inimestele suurema iseseisvuse võimaldamiseks ning energiatõhususe suurendamiseks, mis aitaks kaasa süsinikuheite vähendamiseks tehtavatele jõupingutustele ja vähendaks keskkonnajalajälge;

1. rõhutab tehisintellekti, robotika ja seonduva tehnoloogia kasutamise potentsiaali kõigi autonoomsete maantee-, raudtee-, vee- ja lennutranspordi liikide puhul ning samuti ühelt transpordiliigilt teisele ülemineku ja ühendvedude edendamisel, kuna sellised tehnoloogiad võivad aidata leida kaupade ja reisijate veoks optimaalset transpordiliikide kombinatsiooni; rõhutab lisaks nende potentsiaali muuta transpordi-, logistika- ja liiklusvood tõhusamaks ning muuta kõik transpordiliigid ohutumaks, arukamaks ja keskkonnasõbralikumaks; juhib tähelepanu sellele, et eetilist lähenemisviisi tehisintellektile võib näha ka varajase hoiatamise süsteemina, eelkõige seoses transpordi ohutuse ja tõhususega;

2. rõhutab asjaolu, et ülemaailmne konkurents äriühingute ja majanduspiirkondade vahel kohustab liitu edendama investeringuid ja tugevdama transpordisektoris tegutsevate äriühingute rahvusvahelist konkurentsivõimet, luues tehisintellekti lahenduste ja edasiste uuenduste väljatöötamiseks ja rakendamiseks soodsa keskkonna, kus liidus asuvad ettevõtjad võivad saada tehisintellekti tehnoloogiate arendamisel maailmas juhtivaks jõuks;

3. rõhutab, et ELi transpordisektoris on vaja ajakohastada õigusraamistikku, mis käsitleb selliseid kujunemisjärgus tehnoloogiaid ja nende kasutamist transpordisektoris, ning luua selge eetiline raamistik usaldusväärse tehisintellekti saavutamiseks, mis hõlmab ohutust, turvalisust, inimeste sõltumatuse austamist, järelevalvet ja vastutust käsitlevaid aspekte, ning see suurendab kasu, mida jagavad kõik ja mis on esmatähtis, et suurendada investeringuid, mida tehakse teadusuuringutesse ja innovatsiooni, oskuste arendamise ja tehisintellekti kasutuselevõttu avalike teenuste, VKEde, idufirmade ja ettevõtjate poolt, tagades samal ajal andmekaitse ja koostalitlusvõime, ilma et see tekitaks ettevõtjatele ja tarbijatele liigset halduskoormust; rõhutab, et äärmiselt oluline on tagada, et nende kujunemisjärgus

tehnoloogiatega seotud õigusraamistiku ajakohastamine põhineks alati tegelikul vajadusel ja oleks kooskõlas parema õigusloome põhimõttega, ning sellega seoses

- a) kutsub komisjoni üles kehtestama transpordisektoris tehisintellekti, robotika ja seonduva tehnoloogia arendamisel, kasutuselevõtmisel ja kasutamisel järgitavate eetikapõhimõtete selge raamistiku; mis tahes tehisintellekti, robotika ja seonduva tehnoloogia väljatöötamine, kasutuselevõtt ja kasutamine transpordisektoris peab toimuma kooskõlas nimetatud eetikapõhimõtetega;
- b) soovib kehtestada suunised kõikides transpordiliikides kasutatavate tehisintellektil põhinevate tehnoloogiate ühtlustatud riskiastme liigituse kohta, mis hõlmaks inimestele ja tehisintellektile määratud funktsioone sõidukis ning selgitaks ohutusega seotud kohustusi ja nõudeid;
- c) palub, et komisjon uuriks olemasoleva Euroopa turujärelevalve struktuuri kasutamist algoritmiliste süsteemide jaoks, sealhulgas seonduvaid andmekaitsetsätteid, et pakkuda liikmesriikide ametiasutustele suuniseid, arvamusi ja eksperditeadmisi, sealhulgas ka koostalitlusvõime kohta;
- d) kutsub komisjoni üles looma intelligentsete transpordisüsteemide jaoks tehisintellekti riskiklassifikatsiooni süsteemi, mis oleks kooskõlas kõrgetasemelise eksperdirühma hindamisega ning aitaks paremini reageerida transpordisektori esilekerkivatele vajadustele;
- e) kutsub komisjoni üles pöörama erilist tähelepanu VKEde olukorrale ja kavandama tulevasi õigusakte viisil, mis parandaks selliste ettevõtjate võimalusi tehisintellekti tehnoloogia arendamiseks ja kasutamiseks;
- f) peab vajalikuks anda lõppkasutajatele üksikasjalikku teavet transpordisüsteemide ja tehisintellektil põhinevate sõidukite toimimise kohta;

4. rõhutab, et Euroopa lähenemisviis tehisintellekti tehnoloogiale peaks tagama inimeste usalduse, teenima avalikke huve ja tugevdama jagatud sotsiaalset vastutust; on seisukohal, et usaldusväärse, eetilisel vastutustundliku ja tehniliselt töökindla tehisintellekti arendamine võimaldab olulisel määral saavutada kestlikku ja arukat liikuvust, mis on ohutu ja ligipääsetav; kutsub sellega seoses komisjoni üles jätkama tehisintellekti kasutuselevõtu edendamist transpordisektoris ning esitama liidu põhiõiguste järgimise tagamiseks viivitamata ja tihedas koostöös kõigi transpordisektori sidusrühmadega ettepanekuid vastavate muudatuste tegemiseks liidu õigusaktides;

5. rõhutab, et tehisintellekti arendamine ja kasutuselevõtt teeb võimalikuks ohutud ja ligipääsetavad transporditeenused;

6. soovib töötada välja kogu liitu hõlmavad usaldusväärsed tehisintellekti standardid, mis kehtiksid kõigi transpordiliikide, sealhulgas autotööstuse suhtes ja käsitleksid seonduva

riistvara ohutust, koostalitlusvõimet, tehnilist töökindlust, parandatavust ja ringlussevõetavust, et lahendada seejuures ressursitõhususe, eraelu puutumatus, andmekaitse ja läbipaistvusega seotud probleeme, ning millest lähtutaks ka tehisintellekti põhinevate sõidukite ja seonduvate toodete ja teenuste katsetamisel;

7. kutsub komisjoni üles tegema liidus usaldusväärse tehisintellekti standardite väljatöötamisel, rakendamisel ja täitmise tagamisel liikmesriikidega tihedat koostööd; märgib, et liidul on potentsiaal saavutada tehisintellekti tehnoloogia ja selle kasutamise sotsiaalselt vastutustundliku ja kestliku käsitlusviisi edendamisel üleilmne juhtpositsioon;

8. kutsub komisjoni üles uurima võimalust usaldada ühele või mitmele asjaomasele olemasolevale liidu tasandi ametile, institutsioonile või asutusele järelevalve-, täitmise tagamise ja karistusmehhanismid ning uurima, kuidas saaks transpordisektoris olemas olevaid järelevalve- ja kontrollivahendeid varustada ja kasutada selliste meetmete võtmiseks, millega oleks tagatud järelevalve liidu tasandil ja mis võimaldaksid komisjonil võtta meetmeid, kui transpordis kasutatav tehisintellektisüsteem rikub põhiõigusi või Euroopa eetika- ja julgeolekuraamistiku nõudeid;

9. kutsub komisjoni üles jätkuvalt toetama usaldusväärsete tehisintellektisüsteemide arendamist, et muuta transport ohutumaks, tõhusamaks, ligipääsetavamaks, taskukohasemaks ja kaasavamaks, sealhulgas piiratud liikumisvõimega isikute, eelkõige puuetega inimeste jaoks, võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/882¹ ning reisijate õigusi käsitlevaid liidu õigusakte;

10. juhib tähelepanu autonoomsete sõidukite suurele lisaväärtusele piiratud liikumisvõimega isikute jaoks, kuna sellised sõidukid võimaldavad neil osaleda tõhusamalt eraviisilises maanteeliikluses ja lihtsustavad seeläbi nende igapäevaelu;

11. rõhutab ligipääsetavuse tähtsust, eriti „liikuvus kui teenus“ (MaaS) tüüpi süsteemide kavandamisel;

12. toonitab, et andmeteadusel on mittediskrimineerivate tehisintellektisüsteemide kavandamisel ja kahjustatud andmete kasutamise vältimisel otsustav tähtsus; soovib lisaks järgida andmetöötlusmenetlusi, mis on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega ning järgivad konfidentsiaalsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid;

13. märgib, et tehisintellektisüsteemid võivad aidata märkimisväärselt vähendada liiklussurmade arvu, näiteks reageerimisaja parandamise ja õigusnormide parema järgimise kaudu; on siiski seisukohal, et autonoomsete sõidukite kasutamisega ei ole võimalik kaotada kõiki õnnetusi, ning rõhutab, et seetõttu muutub üha olulisemaks tehisintellekti otsuste selgitatavus, et õigustada tehisintellekti otsuste puudusi ja soovimatuid tagajärgi;

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70).

14. on seisukohal, et tehisintellekti otsuseid ja nende otsuste aluseks olevaid mis tahes asjakohaseid andmeid peab alati olema võimalik lõppkasutajatele ja muudele sidusrühmadele mittetehnilises keeles selgitada;

15. märgib, et tehisintellekti arendamine ja rakendamine transpordisektoris ei ole võimalik ilma kaasaegse taristuta, mis on intelligentsete transpordisüsteemide oluline osa; rõhutab, et liikmesriikide arengutaseme püsivad erinevused tekitavad ohu, et vähim arenenud piirkonnad ja nende elanikud jäävad autonoomse liikuvuse arendamisest saadavast kasust ilma; nõuab, et hinnataks tööturu tulevikuprobleeme, mis tulenevad tehisintellekti tehnoloogiate arengust transpordisektoris, ning et liidu taristu ajakohastamist, sealhulgas selle integreerimist 5G-võrku, rahastataks piisavalt.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	14.7.2020
Lõpphääletuse tulemus	+: 49 -: 0 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Magdalena Adamowicz, Andris Ameriks, José Ramón Bauzá Díaz, Izaskun Bilbao Barandica, Marco Campomenosi, Ciarán Cuffe, Jakop G. Dalunde, Johan Danielsson, Andor Deli, Karima Delli, Anna Deparnay-Grunenberg, Ismail Ertug, Gheorghe Falcă, Giuseppe Ferrandino, Mario Furore, Søren Gade, Isabel García Muñoz, Jens Gieseke, Elsi Katainen, Kateřina Konečná, Elena Kountoura, Julie Lechanteux, Bogusław Liberadzki, Benoît Lutgen, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Marian-Jean Marinescu, Tilly Metz, Giuseppe Milazzo, Cláudia Monteiro de Aguiar, Caroline Nagtegaal, Jan-Christoph Oetjen, Philippe Olivier, Rovana Plumb, Dominique Riquet, Dorien Rookmaker, Massimiliano Salini, Barbara Thaler, István Ujhelyi, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Lucia Vuolo, Roberts Zīle, Kosma Złotowski
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Leila Chaibi, Angel Dzhambazki, Markus Ferber, Carlo Fidanza, Maria Grapini, Roman Haider, Alessandra Moretti

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

49	+
ECR Group	Angel Dzhambazki, Carlo Fidanza, Roberts Zīle, Kosma Złotowski
GUE/NGL Group	Leila Chaibi, Kateřina Konečná, Elena Kountoura
ID Group	Marco Campomenosi, Roman Haider, Julie Lechanteux, Philippe Olivier, Lucia Vuolo
NI	Dorien Rookmaker, Mario Furore,
PPE Group	Magdalena Adamowicz, Andor Deli, Gheorghe Falcă, Markus Ferber, Jens Gieseke, Benoît Lutgen, Marian-Jean Marinescu, Giuseppe Milazzo, Cláudia Monteiro de Aguiar, Massimiliano Salini, Barbara Thaler, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Elżbieta Katarzyna Lukacijewska
Renew Group	José Ramón Bauzá Díaz, Izaskun Bilbao Barandica, Søren Gade, Elsi Katainen, Caroline Nagtegaal, Jan-Christoph Oetjen, Dominique Riquet
S&D Group	Andris Ameriks, Johan Danielsson, Ismail Ertug, Giuseppe Ferrandino, Isabel García Muñoz, Maria Grapini, Bogusław Liberadzki, Alessandra Moretti, Rovana Plumb, István Ujhelyi
Verts/ALE Group	Ciarán Cuffe, Jakop G. Dalunde, Karima Delli, Anna Deparnay-Grunenberg, Tilly Metz

0	-

0	0

Kasutatud tähised:

+ : poolt

– : vastu

0 : erapooletu